

7. Rubinshteyn S. L. Rech i myshlenie. Razvitie rechi u detei / S. L. Rubinshteyn // Khrestomatiya po teorii i metodike razvitiya rechi detey doshkolnogo vozrasta : ucheb. posobie dlya stud. vyssh. i sred. ped. ucheb. zavedeniy / sost. M. M. Alekseeva, V. I. Yashyna. – M.: Izdatelskiy tsentr «Akademiya», 2000. – S. 28–34.

УДК 81'243'42:371.3

I. А. БРОНЕТКО

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ

Розкрито мету формування лінгвосоціокультурної компетенції, загальнодидактичні та лінгвометодичні принципи цієї проблеми. Наведено приклади аутентичних матеріалів, вказано мету їх використання на уроках англійської мови, визначення ролі аутентичних матеріалів для формування англійської лінгвосоціокультурної компетенції (АЛСКК). Розглянуто наукові підходи до навчання для успішного формування лінгвосоціокультурної компетенції. Проаналізовано найбільш ефективні для формування лінгвосоціокультурної компетенції технології. З'ясовано доцільність і необхідність використання електронного підручника на уроках з метою формування лінгвосоціокультурної компетенції, його складники та функції.

Ключові слова: лінгвосоціокультурна компетенція, аутентичні матеріали, міжкультурна комунікація, полікультурне спілкування.

I. А. БРОНЕТКО

ФОРМИРОВАНИЕ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЛИНГВОСОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧЕНИКОВ СТАРШЕГО КЛАССА ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ

Раскрыты цель формирования лингвосоциокультурной компетенции, общие дидактические и лингвометодические принципы этой проблемы. Приведены примеры аутентичных материалов, указана цель их использования на уроках английского языка, определена роль аутентичных материалов для формирования англоязычной лингвосоциокультурной компетенции. Рассмотрены научные подходы к обучению для успешного формирования лингвосоциокультурной компетенции. Проанализированы наиболее эффективные для формирования лингвосоциокультурной компетенции технологии. Обоснованы целесообразность и необходимость использования электронного учебника на уроках с целью формирования лингвосоциокультурной компетенции, его составляющие и функции.

Ключевые слова: лингвосоциокультурная компетенция, аутентичные материалы, межкультурная коммуникация, поликультурное общение.

I. BRONETKO

THE FORMATION OF ENGLISH LINGVOSOCIOCULTURAL COMPETENCE OF THE SENIOR PUPILS AT SCHOOLS

This article discusses the aim of forming lingvosociocultural competence, general dydactic and lingvomethodological principles of this problem, examples of authentic materials, the purpose of their use at foreign language lessons. Principles and the most effective technologies of lingvosociocultural competence formation, its components and functions are analyzed. The article defines the role of authentic materials in the formation of lingvosociocultural competence, considers scientific approaches to its successful formation, as well as the expediency and necessity of using electronic textbooks in the classroom to form lingvosociocultural competence.

Keywords: authentic materials, intercultural communication, lingvosociocultural competence, multicultural communication.

Кожній нації, суспільству притаманне власне (специфічне) бачення світу, яке відповідає духовним, технологічним, фізичним, естетичним, етичним та іншим потребам. Головним засобом

формування такої картини світу є мова. Реалії, історія, традиції, культура країни досліджуваної мови є суттю лінгвосоціокультурної компетенції, що відображає картину світу носіїв мови.

У сучасній педагогічній та психологічній науці існує ряд концепцій щодо процесу формування лінгвосоціокультурної компетенції учнів. Це концепції І. Бабенко, І. Бім, М. Богатирьової, О. Бондаренко, Н. Болдирева, Є. Верещагіна, Е. Воробйової, Н. Гез, І. Голованової, Н. Дмитрієвої, С. Дрокіна, Г. Елізарова, Н. Ішханян, А. Касюк, В. Костомарова, Г. Рогова, В. Сафонової, Н. Солонович, Л. Спірідовської, П. Сисоєва, Е. Тарасова, Г. Томахіна, І. Цатурової, Т. Цветкової та інших вчених. У даний час очевидним стає той факт, що сформована в минулому система навчання іноземним мовам, одноманітна для всіх учнів, не може задовольнити запити життя. Одним із засобів, що перетворюють навчання іноземних мов в живий творчий процес і формують в учнів професійну компетенцію, є використання інноваційних технологій, які повинні бути спрямовані на формування лінгвістично, соціально та культурологічно компетентної особистості учня.

Мета статті – визначити принципи, підходи та засоби формування АЛСКК учнів старших класів загальноосвітніх шкіл.

Вивченням та дослідженням питання соціокультурної мовної освіти займаються В. Сафонова, В. Маслова, А. Гордєєва, С. Тер-Мінасова, Н. Бориско та інші вчені. Дуже важливими є роботи В. Сафонової і В. Фурманової, які присвячені дослідженню глобальних та загальних питань міжкультурної комунікації, а також культурно-мовної прагматики в теорії та практиці викладання іноземних мов. Комунікація іноземною мовою передбачає не просто мовну діяльність у певному соціокультурному просторі, а й постійну взаємодія з елементами соціокультурного оточення. На практиці часто буває так, що знання, уявлення, норми і цінності, втілені засобами мови, не стають надбанням тих, хто навчається, навіть якщо вони випадково потрапляють у їхнє поле зору.

Сьогодення вимагає розвинутої, мобільної особистості, яка буде готова до швидко реагувати на всі зміни, здатна до полікультурного спілкування, тобто до адекватного взаєморозуміння двох і більше учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур, тому формування лінгвосоціокультурної компетенції, тобто здатності й готовності здійснювати іншомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування з носіями мови – найважливіше завдання для сучасних викладачів та вчителів.

Розглядаючи мовну компетентність, яка була визначена нами на основі аналізу складу АЛСК, виділяємо поняття «мовні знання». До мовних знань відносяться: знання основ мови, що вивчається як системи; правила за допомогою яких одиниці мови стають осмисленим висловлюванням; поняття, значення яких виражаються по-різному в різних мовах [4, с. 107]. Отже, визначасмо мовну компетентність як знання норм і правил іноземної мови, яку вивчає учень, уміле їх використання в процесі мовлення, систему вироблених і засвоєних у процесі мовленнєвої діяльності мовознавчих правил, достатніх для адекватного сприйняття й вербального відтворення явищ об'єктивної дійсності. Варто звернути увагу, що до складу мовних компетентностей входять фонетична, лексична та граматична компетентності, які, на думку З. Соломко [6, с. 42], нерозривно пов'язані між собою, відповідно формування АЛСК має відбуватися у взаємозв'язку з усіма складовими мовних компетентностей, а припинення роботи над одним з її компонентів негативно відображається і на формування АЛСК у цілому. Отже, у нашій роботі у складі мовних компетентностей виділяємо фонетичну, лексичну та граматичну компетентності.

Мовленнєву компетентність тлумачимо як уміння говорити, слухати, читати і писати, тобто вміння, пов'язані з мовленнєвою діяльністю, з побудовою монологічних і діалогічних висловлювань у конкретній ситуації, відповідно до рівнів мовної компетентності учасників спілкування [5, с. 63]. Мовленнєві вміння – це вміння використовувати іноземну мову як засіб спілкування у різних сферах і ситуаціях, носять творчий характер [4, с. 106]. Ці вміння є результатом оволодіння мовою на кожному конкретному відрізку і ступені навчання. Враховуючи визначення В. Сафонової, під мовленнєвими знаннями розуміємо:

- знання про ключові елементи культури мовлення іноземною мовою;
- загальне і особливе у мовленнєвих стратегіях тих, хто говорить/пише іноземною і рідною мовами, що слід враховувати у спілкуванні у кожній із мовленнєвих спільнот;

– якості мовлення, позитивні і негативні мовленнєві традиції, які слід враховувати у процесі міжкультурного спілкування.

Мовленнєва компетентність включає компетентності в аудіюванні, говорінні (діалогічному мовленні та монологічному мовленні), читанні, письмі.

Лінгвосоціокультурна компетентність, на думку С. Ніколаєвої, включає три види субкомпетентностей: соціолінгвістичну, соціокультурну та соціальну. На думку Н. Бориско, сукупність лінгвокраїнознавчих, соціолінгвістичних, соціально-психологічних, культурологічних і міжкультурних знань, навичок і вмінь складають здатність і готовність особистості до міжкультурного діалогу у ролі учасника і посередника.

Ю. Романюк вважає соціокультурну компетентність інструментом виховання міжнародно орієнтованого фахівця, який усвідомлює необхідність міжкультурного співробітництва у вирішенні професійних потреб.

Ґрунтуючись на наведених визначеннях, розуміємо під лінгвосоціокультурною компетентністю цілісну систему вмінь використовувати країнознавчі та фонові знання про національні традиції, норми і цінності національної культури, специфіку вербальної та невербальної поведінки, яка прийнята у певній культурі, звичаї і факти країни, мова якої вивчається, лінгвокраїнознавчий мінімум словникового запасу мови, що в сукупності надає учням можливість досягати у такий спосіб повноцінної комунікації.

Формування лінгвосоціокультурної компетенції в учнів має за мету сформувати доречну відповідній ситуації мовленнєву поведінку комуніканта в іншомовному середовищі, яка як правило ґрунтується на знанні іншомовних реалій, особливостей менталітету та іншомовної культури. Учитель має не просто заставити учнів вивчити мовне кліше, а й рефлексувати їх на свою рідну мову, знайти відповідні аналоги у своїй культурі, мові.

Успішне оволодіння лінгвосоціокультурною компетенцією зумовлене науковими підходами до навчання і базується на дидактичних і методичних принципах.

В основу експериментальної методики покладено загально дидактичні та лінгвометодичні принципи – найбільш ефективні для змісту нашої роботи.

До загальнодидактичних відносимо: принципи науковості, системності і послідовності, зв'язку теорій з практикою, доступності, наочності, проблемності. Дидактичні принципи утворюють певну систему, реалізують гуманістичну спрямованість навчання, орієнтацію на виховні та розвивальні цілі, систему моделювання і прогнозування педагогічного процесу. Часто принципи навчання внутрішньо суперечливі. Водночас реалізація кожного принципу тісно пов'язана з реалізацією інших: науковість і систематичність - із доступністю; доступність – із наочністю тощо. Це свідчить про їх взаємозв'язок і взаємодоповнення. Ефективність навчання і педагогічної діяльності залежить від урахування основних вимог системи дидактичних принципів.

Принцип науковості реалізується передусім у розробці навчальних програм, підручників і навчальних посібників із гуманітарних дисциплін. У практиці викладання він передбачає виконання вимог програми у повному обсязі та дотримання методичних рекомендацій навчальної літератури [3, с. 256]. Стосовно іншомовної підготовки суть цього принципу полягає у тому, що вона повинна здійснюватись на основі новітніх досягнень лінгвістичних учень, теорії навчання і виховання, вікової та педагогічної психології, а також знань з інших галузей. Принцип науковості у нашій роботі реалізується через організацію процесу оволодіння мовою, що виражається в наступному: а) науково обґрунтований добір мовного матеріалу для активного та пасивного володіння мовою [2, с. 26; 3, с. 260]; б) урахування нормативності у вживанні граматичних, фонетичних і лексичних явищ іноземної мови в усіх видах мовленнєвої діяльності [3, с. 255]; в) відповідність теоретичних відомостей, знань і правил, що повідомляються, сучасному рівню науки про мову [2, с. 28]. На нашу думку, такі складні методичні проблеми як добір змісту навчального матеріалу, його обсяг, послідовність вивчення, вирішуються за допомогою принципів науковості, систематичності й послідовності.

Принцип систематичності і послідовності – вимагає дотримання наступності у вивченні окремих тем і навчальних дисциплін, забезпечення логічних зв'язків між засвоєнням способів дій і знань, між формами і методами навчання та формами і методами контролю (самоконтролю) за навчально-пізнавальною діяльністю учнів, передбачає безперервний перехід

від нижчого до вищого ступеня викладання та навчання. За такої умови учні засвоюють більший обсяг навчального матеріалу із значною економією часу. Цей принцип реалізується в різноманітних формах роботи на уроці, що забезпечує засвоєння граматичного, лексичного, фонетичного матеріалу від простих ЛО, слів, словосполучень, до над фразових єдностей, кліше на основі автентичних текстів.

До переліку принципів, що лягли в основу започаткованої в дослідженні методики відносимо принцип доступності. За цим принципом методи і засоби навчання слід добирати відповідно до рівня розумового, морального і фізичного розвитку учнів, щоб інтелектуально та фізично не перевантажити їх. Проте це не означає, що зміст навчального матеріалу має бути спрощеним, елементарним. Навчальні завдання повинні перевищувати рівень пізнавальних можливостей учнів, спонукати їх до напруження пізнавальних зусиль, долання посильних труднощів. За цієї умови навчання сприяє подальшому розвитку [5, с. 88].

Стосовно нашого дослідження, принцип доступності надавав можливість адаптувати автентичні тексти до рівня навченості учнів, підбирати творчі завдання та вправи з поступовим ускладненням матеріалу.

Започаткована нами методика передбачає впровадження в навчальний процес загальноосвітньої школи і принцип наочності. В основі цього принципу лежить наукова закономірність про те, що ефективність засвоєння знань залежить від залучення до процесу пізнання різних органів чуття. Так залучення до навчання аудіо і відео матеріалів полегшує сприйняття нового для аудіалів і візуалів.

Експериментальне навчання окрім окреслених вище принципів передбачає також взаємодію традиційних і нових підходів до навчання іноземної мови: компетентнісного й особистісно-орієнтованого в поєднанні з комунікативно-діяльними, соціокультурним [6, с. 105].

З урахуванням компетентнісного підходу формування АЛСКК включає формування мовних компетентностей (фонетичної, лексичної, граматичної компетентностей), мовленнєвих компетентностей (аудіювання, говоріння (діалогічне мовлення та монологічне мовлення), читання, письмо), соціокультурну компетентність (комплекс соціокультурних знань, умінь та навичок, оволодіння якими, забезпечує здатність студентів розрізняти специфіку культурної та мовленнєвої поведінки носія мови, виокремлювати соціокультурний контекст) в іншомовному мовленні.

Відповідно до особистісно-орієнтованого підходу, в основі організації навчання з формування АЛСК покладено врахування індивідуально психологічних особливостей учнів старшої школи, їх потреб та інтересів.

З урахуванням основних положень комунікативного підходу процес навчання АМ наближено до процесу реальної комунікації, в яких моделюються ситуації соціокультурної та соціально-побутової сфери. Діяльнісний характер навчання, створення атмосфери співпраці викладача і студентів закладені в основу організації навчання АМ на засадах діяльнісного підходу.

Відповідно до соціокультурного підходу, АЛСКК учнів є цілісним інтегративним умінням здійснювати ефективну діяльність в іншомовній інокультурі з урахуванням гнучких комунікативних стратегій і тактик, культурно-специфічних цінностей і норм поведінки.

Започаткована нами методика пропонує найбільш ефективні для формування лінгвосоціокультурної компетенції технології:

1. Ігрову діяльність

При формуванні лінгвосоціокультурної компетенції доцільно використовувати рольові ігри, моделюючи реальні та уявні комунікативні ситуації для закріплення нового матеріалу, формування навиків говоріння та підвищення мотивації навчання.

2. Інтерактивне навчання

При використанні цієї технології учитель на уроці створює атмосферу демократичності, сміливого спілкування з представниками інших культур, критичного мислення. Створення проблемних ситуацій соціокультурної тематики моделювання уявних життєвих ситуацій, сприяє формуванню лінгвосоціокультурної компетенції. Впровадження цієї технології реалізується шляхом навчання в колективі, виконання особистого завдання. За допомогою таких форм роботи як: круглий стіл, кейс-метод, ажурна пилка, інтерв'ю, карусель, акваріум.

3. Навчання з використанням ІКТ

Мультимедійні засоби – інтерактивні можливості веб-форумів, відео-курсів, онлайн дискусій, Інтернет-проектів, електронної переписки і чатів з представниками країни, мова якої вивчається.

4. Для формування лінгвосоціокультурної компетенції доцільно використовувати когнітивно-культурологічні вправи: тобто завдання і вправи на виконання різних розумових операцій (аналіз, синтез, порівняння узагальнення, асоціації): на визначення лексичних одиниць, граматичних явищ, реплік і питань, що відбивають національно-культурну специфіку та представляють фонові знання, реалії країни, вивчаються правила мовної поведінки, доречність або недоречність їх вживання в даному культурно-мовленнєвому середовищі.

Формування лінгвосоціокультурної компетенції може відбуватися на основі автентичних текстів, оскільки текст – це і засіб комунікації, і спосіб збереження і передачі інформації, і форма існування культури, а також відображення певної національної культури, традицій. У тексті відображені всі важливі складові лінгвосоціокультурної дійсності країни досліджуваної мови. Такі тексти мають пізнавальну і лінгвокраїнознавчу цінність. Учитель використовує ілюстративний матеріал, щоб розкрити зміст запропонованих текстів (листівки, карти, меню, рекламні проспекти, розклад руху транспорту, предмети з повсякденного життя – чеки, проїзні білети, етикетки на товарах, поштові марки, грошові одиниці). Аудиторна та позааудиторна робота з автентичними текстовими матеріалами дозволяє познайомити учнів з культурою, процесами, що відбуваються в суспільстві, особливостями менталітету і життя соціуму. Це дає можливість обговорити поточні проблеми суспільства, шляхи їх вирішення, порівняти тенденції розвитку інших соціумів з аналогічними тенденціями у своїй країні.

Відповідно до мети нашого дослідження – формування АЛСКК учнів – цей процес здійснюється засобами електронного підручника, що становить новизну дослідження. Застосування електронного підручника у навчальному процесі, безперечно, розширює можливості задля формування лінгвосоціокультурної компетенції учнів старшої школи. Електронний підручник, як і типовий друкований підручник, розкриває зміст виучуваного предмета, але, на відміну від типового друкованого підручника, більшою мірою реалізує дидактичні функції усіх структурних компонентів підручника, як: текст, додатковий текст, позатекстові компоненти, тобто тематичні мультимедійні можливості, приклади, контрольні питання, практичні завдання, тести тощо.

Рівень якості наочного подання матеріалу засобами медіа значно підвищується, оскільки при цьому використовуються аудіо, відео. Своєрідною рисою електронного підручника є можливість постійного оновлення навчальної інформації.

Услід за вченими (М. Скаткін, А. Хуторської), виокремлюємо й такі функції електронного підручника, як закріплення й самоконтроль, компенсаторність. Перевага електронного підручника полягає не тільки в закріпленні набутих знань і вмінь шляхом поточного й кінцевого автоматичного контролю, а й об'єктивного самоконтролю, завдяки чому підвищується рівень самостійності учнів і з'являється необхідність у постійному самооцінюванні. Завдяки економії часу на пошук потрібного матеріалу учнями й учителями відбувається постійне залучення учнів до навчальних дій і зменшення навантаження на вчителя під час занять. Електронний підручник сприяє індивідуальній самостійній роботі учнів, тому функція індивідуалізації є однією з провідних під час вивчення предмета англійська мова. Виступаючи в ролі суб'єкта навчального процесу, учень має змогу обирати шляхи опрацювання інформації з електронного підручника, зручний для нього темп роботи, що дозволяє індивідуалізувати навчання, зробити його особистісно-зорієнтованим. Електронний підручник передбачає різні види роботи, одним з яких є спілкування учнів і вчителя засобами електронної пошти. За допомогою електронних ресурсів учні можуть спілкуватися між собою. До того ж, матеріал, уміщений в електронний підручник може обговорюватися під час наступних занять. Отже, електронний підручник виконує комунікативну функцію, яка дозволяє шляхом писемного спілкування продемонструвати вміння вести діалог, будувати монологічне висловлювання; розвиває навички писемного мовлення.

Електронний підручник з англійської мови має низку класифікаційних ознак, що дозволяють характеризувати електронний підручник як засіб, спроможний забезпечити організацію навчального процесу й розвинути в учнів мотивацію для досягнення поставленої мети. Засобом довільної мотивації під час роботи з електронним підручником передусім є

для учня можливість працювати в зручному для нього темпі, наявність зворотного зв'язку, функції самоконтролю тощо.

Електронний підручник має певні класифікаційні ознаки, зокрема:

- 1) гуманітарна спрямованість;
- 2) є навчальним засобом;
- 3) зміст його навчального матеріалу має інтегральний характер, спрямований на ефективний цілісний розвиток індивіда, його вдосконалення, самопізнання й саморозкриття;
- 4) розрахований на усне й писемне спілкування, тому комунікативний підхід до навчання англійської мови засобами цього підручника спонукає індивіда до вивчення й закріплення набутих знань, накопичення практичних навичок; діяльнісний підхід, зорієнтований на опрацювання навчальної інформації з урахуванням можливостей ЕП, здатних допомогти індивіду набутти власного досвіду, реалізувати себе як особистість, тому що «людська діяльність завжди цілеспрямована, підпорядкована меті як свідомо представленому запланованому результату, досягненню якого вона служить» [1, с. 32].

ЕП дозволяє розвинути творчі здібності під час отримання студентами нової навчальної інформації за допомогою засобів мультимедіа шляхом побудови й розміщення текстів, практичних завдань, таблиць, словників; робота з ЕП спрямована на індивідуалізацію навчання з урахуванням особистісних здібностей студентів, рівня їхньої підготовленості, темпу роботи, можливостей та інтересів.

ЕП з англійської мови розрахований на використання його й у мережі Інтернет, і локально (за її присутності). З одного боку, відсутність мережі Інтернет під час роботи з ЕП позбавляє учнів можливості скористатися додатковою інформацією, а з іншого – дає простір для самостійності думок, прийняття рішень тощо.

Якість ЕП визначають його складники - інноваційний, мотиваційний та когнітивний. Інноваційним складником ЕП, на нашу думку, є наявність різноманітних засобів отримання навчальної інформації (гіпертексти, мультимедіа, мережа Інтернет); передача інформації та інтерактивна взаємодія (електронна пошта); самоконтроль (практичні завдання, тести) тощо. Запропонований інноваційний складник ЕП дає змогу учням, які вже мають відповідні знання, уміння й навички, підходити до вивчення навчальної інформації й виконання практичних завдань більш ефективно та якісно. У свою чергу, мотиваційний складник стимулює процес роботи учнів під час опрацювання навчальної інформації. Мотиваційний складник електронного підручника по-перше визначає навчальну інформацію в різних форматах (текст, фото, аудіо, відео, таблиці); по-друге, здійснює індивідуалізацію навчання; по-третє, авторські пропозиції, свобода дій, відсутність психологічного дискомфорту (виконання завдань біля дошки, невідповідність усної відповіді, брак навчальної літератури). Крім цього, ЕП повинен не тільки надавати нову корисну інформацію, але й бути цікавим, пізнавальним, спрямованим на розвиток в учнів когнітивних процесів різних рівнів (від сенсорно-перцептивних до мисленевих), що допомагають вирішувати теоретичні і практичні завдання за допомогою різноманітних форм і засобів навчання.

Таким чином, формування лінгвосоціокультурної компетенції здійснюється на засадах загальнодидактичних та лінгвометодичних принципів, засобами новітніх технологій (ігрова діяльність, інтерактивне навчання, навчання з використанням ІКТ) та електронного підручника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бадер В. І. Теоретичні засади побудови електронного підручника з лінгводидактики / В. І. Бадер // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – 2006. – Вип. 81. – С. 35–38.
2. Гейхман Л. К. Дистанционное образование в свете интерактивного подхода / Л. К. Гейхман // Материалы II Международ. науч.-практ. конференции. – Пермь: Изд-во ПГТУ, 2006. – С. 25–32.
3. Ильина О. К. Использование кейс-метода в практике преподавания английского языка / О. К. Ильина // Лингвострановедение: методы анализа, технология обучения. Шестой межвузовский семинар по лингвострановедению. Языки в аспекте лингвострановедения: сб. науч. ст. в 2 ч. Ч. 1 / под общ. ред. Л. Г. Ведениной. М.: МГИМО-Университет, 2009. – С. 253–261.
4. Коньшева А. В. Игровой метод в обучении иностранному языку / А. В. Коньшева. – СПб.: КАРО; Мн.: Четыре четверти, 2008. – 192 с.
5. Лаврентьева Н. Б. Педагогические технологии: технология ученого проектирования в системе профессионального образования / Н. Б. Лаврентьева. – Барнаул: АлтГТУ, 2003. – 119 с.

6. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К.: А.С.К., 2002. – 135 с.
7. Терминасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Терминасова. – М.: Слово, 2000. – 243 с.
8. Пасов Е. И. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования: методическое пособие для преподавателей русского языка как иностранного / Е. И. Пасов, Н. Е. Кузовлева. – М.: Русский язык; Курсы, 2010. – 568 с.

REFERENCES

1. Bader V.I. Teoretychni zasady pobudovy elektronnoho pidruchnyka z lnhvodydaktyky / V.I. Bader // Visnyk Cherkaskoho Universytetu. Seria: Pedagogichni nauky. – 2006. – Vyp. 81. – S. 35–38.
2. Geyhman L. K. Distantionnoe obrazovanie v svete interaktivnogo podhoda / L. K. Geyhman // Mater.II Mezhdunarod. nauch.-prakt. konf. – Perm: Izdatelstvo PHTU, 2006 – S. 25–32.
3. Ilina O. K. Ispolzovanie keys-metoda v praktike prepodavaniya angliyskogo yazyka / O. K. Ilina // Lingvostranovedeniie: metody analiza, tekhnologii obucheniya. Shestoy mezhvuzovskiy seminar po lingvostranovedeniyu. Yazyki v aspekte lingvostranovedeniya: sb. nauch. st. v 2 ch. Ch. 1 / pod obshch. Red. L. G. Vedeninoy. M.: MGIMO-Universitet., – S. 253–261.
4. Konysheva A. V. Igrovoy metod v obuchenii inostrannomu yazyku / N. B. Lavrentyeva. – SPb.: KARO; Mn.:Chetyre Chetverti, 2008. – 192 s.
5. Lavrentyeva N. B. Pedagogicheskie tekhnologii: Tekhnologiya uchenoho proektirovaniya v sisteme professionalnogo obrazovaniya / N. B. Lavrentyeva. – Barnaul: AltHTU, 2003. – 119 s.
6. Pomետun O. Interaktyvni tekhnologii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid / O. I. Pometun, L. V. Pyrozhenko. – K., 2002. – 135 s.
7. Terminasova S. G. Yazyk i mezhkulturnaya kommunikatsyya / S. H. Terminasova. – M., 2000. – 243 s.
8. Pasov E. I. Osnovy kommunikativnoy teorii i tekhnologii inoyazychnogo obrazovaniya: metodicheskoye posobiye dlya prepodavateley russkogo yazyka kak inostrannogo / E. I. Passov, N. E. Kuzovleva. – M.: Russkiy yazyk; Kursy, 2010. – 568 s.

УДК 371. 315 : 811. 111

І. В. ЗАЙЦЕВА, М. А. ПИСАНКО

МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ВЕДЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУСІЇ НА ОСНОВІ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ

Описано модель навчання студентів першого курсу факультетів іноземних мов ведення дискусії на основі проблемних ситуацій та шляхи реалізації цієї моделі на заняттях з англійської мови. Визначено й описано принципи, етапи навчання ведення дискусії, кількість аудиторних і позааудиторних годин, прийоми і методи навчання. Розкрито суть понять «модель», «комунікативно-дискусійні уміння», «метод навчання». Обґрунтовано поетапну реалізацію моделі навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи. Названо мету, об'єкт і суб'єкти навчання, що є важливим для створення моделі навчання майбутніх філологів ведення дискусії на основі проблемних ситуацій.

Ключові слова: дискусія, майбутні філологи, проблемні ситуації, етап, комунікативно-дискусійні уміння, модель навчання, навчальний процес, кількість аудиторних і позааудиторних годин, принципи навчання.

И. В. ЗАЙЦЕВА, М. А. ПИСАНКО

МОДЕЛЬ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ ВЕДЕНИЮ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ДИСКУССИИ НА ОСНОВЕ ПРОБЛЕМНЫХ СИТУАЦИЙ

Описана модель обучения студентов первого курса факультетов иностранных языков ведению дискуссии на основе проблемных ситуаций и способы реализации этой модели на занятиях по английскому языку. Определены и описаны принципы, этапы обучения ведения дискуссии, количество аудиторных и внеаудиторных часов, приемы и методы обучения. Раскрыта сущность понятий «модель», «коммуникативно-дискуссионные умения», «метод обучения». Обоснована поэтапная реализация модели учебного процесса в условиях кредитно-модульной системы. Указаны цель, объект и субъекты обучения, которые являются важными для создания модели обучения будущих филологов ведению дискуссии на основе проблемных ситуаций.